

Regionalna politika prema ugljenu opire se raciju i ekonomici – BiH planira gradnju najmanje četiri elektrane, a možda i njih sedam, Crna Gora gura neisplativ projekt TE Pljevlja 2, a Kosovo valjda planira svoje stanovništvo opljačkati zlosretnom TE Kosovo C. I u Hrvatskoj u stručnim krugovima prisutna je strašna žalost što se TE Plomin C ipak neće graditi.

Ovaj tjedan svečano je otvorena TE Stanari, snage 300 MW, na lignit, a nalazi se manje od 50 km od hrvatske granice. Privatni investitor, EFT Grupa, u suradnji s jednom kineskom grupacijom, koristeći kredit kineske razvojne banke, uložila je više od pola milijarde eura u projekt s čijim razvojem se započelo prije točno deset godina. Elektrana u blizini Doboja bi u baznom režimu trebala proizvoditi 2 TWh, a EFT pretendira energiju izvoziti. U međuvremenu, energetski krajolik Europe znatno je promijenjen i ako će se odluke temeljiti na ekonomskim, a ne nekim drugim kriterijima, mogla bi ovo biti i posljednja termoelektrana na ugljen na ovim prostorima. Naime, iako ugljena kao energenta ne nedostaje, pitanje je može li proizvodnja biti isplativa s cijenama na okolnim burzama ispod 40 eura po MWh. Nešto očito ne štima ni u EFT-ovoj matematici: na to ukazuje činjenica da je ovoga ljeta Republika Srpska neočekivano umanjila EFT-u iznos koncesijske naknade za ukupno 50 milijuna eura tijekom koncesijskog perioda. Primjerice, proizvodna cijena iz TE Tuzla 7 od zagovaratelja projekta procjenjuje se na 50 EUR/MWh, a bivši direktor Elektroprivrede BiH Amer Jerlagić pak tvrdi da ta brojka nije točna i da je upitno mogu li projekti TE Tuzla 7 i Banovići uopće biti ekonomski isplativi. Na ovim prostorima, kao da je bogohulno, brojke se kriju kao zmija noge, ne diskutiraju se i ne preispituju pa ni u stručnoj javnosti. Tako je bilo u Sloveniji, kada se gradio gubitaški TE Šošanj 6, a slično smo doživjeli i u Hrvatskoj s TE Plomin C.

Kad je TE Stanari u pitanju za Hrvatsku će velik problem predstavljati onečišćenje zraka, koje će, životne li ironije, najviše osjetiti stanovnici Slavenskog Broda. Na žalbu ‘zelenih’ da ekološka dozvola nije u skladu s EU regulativom Energetska zajednica je 2014. pritisla Republiku Srpsku da postroži kriterije za dozvoljene emisije onečišćujućih tvari. Prema parametrima iz prve ekološke dozvole elektrana bi ispuštala do četiri puta više SO₂, dušičnih spojeva i prašine nego što je dozvoljavala europska regulativa iz 2010. RS je postrožila svoje propise, ali izgleda da parametri rada elektrane i dalje nisu ni približno u skladu s aktualnom Direktivom o industrijskim emisijama, već možda, u najboljem slučaju prema napuštenoj Direktivi o velikim ložištima iz 2001., kako je i navedeno pri otvorenju elektrane. Uzgred, iduće godine u EU na snagu stupa još stroži novi set pravila (BAT), s kojima Stanari očito neće imati nikakve veze. Dokumentacija o ekološkim parametrima rada elektrane koju je EFT ishodio, i koju je navodno revidirao, nikada nije objavljena javnosti.

Prašina, sumporni dioksid i dušični oksidi koji će izlaziti iz dimnjaka i trovati tamošnje stanovništvo nisu ničija briga, a računice o troškovima liječenja oboljelih i cijena umrlih u pravilu su marginalni pri donošenju odluka.

Jesu li nagađanja o TE Stanari kao posljednjoj elektrani na ugljen na ovim prostorima ipak preoptimistična, uzevši u obzir ovdašnji način donošenja odluka? Činjenica je da se regionalna politika prema ugljenu opire raciju i logici – BiH planira gradnju najmanje četiri elektrane, a možda i njih sedam, Crna Gora iz petnih žila gura neisplativ projekt TE Pljevlja 2, a Kosovo valjda planira svoje stanovništvo opljačkati zlosretnom elektranom Kosovo C. I u Hrvatskoj u stručnim krugovima prisutna je strašna žalost što se TE Plomin C ipak neće graditi. Kad je energetika u pitanju čini se da smo prije bliži svojim istočnim susjedima, onima koji umjesto decentraliziranih manjih jedinica, energetske učinkovitosti i pregršta modernih rješenja za upravljanje proizvodnjom i potrošnjom, biraju gradnju velikih, upitno isplativih blokova koji lako postaju težak uteg i u konačnici opterećuju cijenu energije. A opet, znatno financijsko opterećenje će ubrzo postati i silni obnovljivci koji su se nagurali u kvotu na neobičan način. Rješenje za dilemu što graditi, odnosno što i kako financirati će očito biti na pola puta, kako to obično i jest, ali u svakom slučaju treba gledati prema Zapadu i učiti na greškama boljih od sebe.

izvor: energetika-net.com